

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Першы прарэктар

УА «Беларускі дзяржаўны
ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

_____ Ю. П. Бондар

«_____» _____ 2012 г.

Рэгістрацыйны № ВД-_____/вуч.

ДЭКАРАТЫЎНА-ПРЫКЛАДНОЕ МАСТАЦТВА

*Вучэбная праграма
на спецыяльнасці 1-15 02 01 Дэкаратыўна-прыкладное
мастацтва (на напрамках), напрамку спецыяльнасці
1-15 02 01-07 Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва
(рэстаўрацыя вырабаў)*

Мінск
БДУКМ
2012

Складальнік

Л. У. Дамнянкова, дацэнт кафедры народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат гістарычных навук

Рэцэнзенты:

В. І. Жук, намеснік дырэктара Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, доктар мастацтвазнаўства;

В. П. Пракапцова, загадчык кафедры беларускай і сусветнай мастацкай культуры ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», доктар мастацтвазнаўства, прафесар

Рэкамендавана да зацвярджэння:

кафедрай народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 10 ад 28.08.2012 г.);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 1 ад 24.09.2012 г.)

Адказны за рэдакцыю *В. Б. Кудласевіч*

Адказны за выпуск *Л. У. Дамнянкова*

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Дысцыпліна «Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва» з'яўляецца важнай часткай прафесійнай падрыхтоўкі студэнтаў па спецыяльнасці «дэкаратыўна-прыкладное мастацтва». Праграма дысцыпліны разлічана на засваенне студэнтамі матэрыялу па развіцці мастацтва ткацтва і вышыўкі, габелена, саломалляцення, кераміцы і ганчарстве, роспісе тканін.

Асноўны змест дысцыпліны складаюць заданні на засваенне тэхнікі і тэхналогій апрацоўкі матэрыялаў, вывучэнне традыцыйных і сучасных форм і відаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, асаблівасцей мастацка-вобразных, кампазіцыйных, тэхналагічных і канструктыўных прыёмаў.

Выкладанне дысцыпліны «Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва» арганічна звязана з шырокім колам спецыяльных дысцыплін – «Малюнак», «Жывапіс», «Асновы кампазіцыі», «Тэхналогія рэстаўрацыі твораў». Важнай часткай фарміравання прафесійнай падрыхтоўкі з'яўляецца самастойная праца студэнтаў, якая прадугледжвае наведванне выставак, майстэрняў мастакоў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, самастойную творчую дзейнасць, удзел у выстаўках.

Дысцыпліна «Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва» ўключае:

- вывучэнне вытокаў і традыцый мастацтва Беларусі;
- засваенне тэхнікі і тэхналогій апрацоўкі матэрыялаў;
- выкананне эскізаў мастацка-вобразнага, пластычнага і кампазіцыйнага вырашэння вучэбнай працы;
- выкананне вучэбнай працы ў матэрыяле.

Асноўнай мэтай дысцыпліны з'яўляецца развіццё мастацкіх здольнасцей студэнтаў, фарміраванне асобы мастака і яго нацыянальнай свядомасці праз далучэнне да традыцый народнага мастацтва.

Задачы дысцыпліны:

- раскрыццё асаблівасцей традыцыйнай беларускай культуры праз аналіз гісторыі развіцця рамяства;
- атрыманне ведаў па рэгіянальных адметнасцях беларускага народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва;
- развіццё мастацка-вобразнага мыслення;
- авалоданне выразнымі сродкамі дэкаратыўнай кампазіцыі;

– фарміраванне практычных навыкаў і ўменняў, неабходных для стварэння мастацкіх твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен ведаць:

– асаблівасці розных відаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва;

– спецыфіку формаўтварэння твораў ДПМ;

– уласцівасці і пластычныя магчымасці матэрыялаў;

– магчымасці дэкору;

– сувязь дэкору з формай і матэрыялам;

– абумоўленасць формы матэрыялам;

– спецыфіку кампазіцыйнага вырашэння твораў ДПМ;

– заканамернасці ўзаемадзеяння з формай;

– функцыі колеру ў творах дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва;

умець:

– выкарыстоўваць асноўныя законы выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва ў стварэнні твораў ДПМ;

– праяўляць арыгінальныя ідэі і вобразнае мысленне;

– ствараць завершаную па фармальных прыкметах танальную, колеравую ці лінейна-пластычную кампазіцыю, выкарыстоўваць розныя фактуры;

– выкарыстоўваць дэкаратыўную стылізацыю форм;

– улічваць пры распрацоўцы твора ДПМ уласцівасці і якасці матэрыялаў;

– выкарыстоўваць дэкор для стварэння мастацкага вобраза;

– выкарыстоўваць магчымасці колеру і колеравых суадносін у дасягненні выразнасці вобразнага вырашэння твора ДПМ.

Дысцыпліна «Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва» вывучаецца з трэцяга па шосты семестр. Асноўныя формы заняткаў – лекцыі і лабараторныя заняткі.

Праграма дысцыпліны разлічана на 290 гадзін, у тым ліку 146 гадзін аўдыторных заняткаў. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: лекцыі – 40 гадзін, лабараторныя – 106 гадзін.

Формы кантролю ведаў студэнтаў – экзамены.

Атрыманыя веды і навыкі з’яўляюцца неабходнай часткай падрыхтоўкі студэнтаў да выканання дыпломнай работы.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Раздзелы і тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		
	усяго	лекцыі	лаб. зан.
Уводзіны	2	2	
Раздзел I. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва, асаблівасці развіцця ў свеце і ў Беларусі			
<i>Тэма 1.</i> Агляд развіцця ДПМ. Промыслы і рамёствы ў Беларусі	2	2	
<i>Тэма 2.</i> Вырабы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва	8	2	6
<i>Тэма 3.</i> Дэкор і колер у дэкаратыўна-прыкладным мастацтве	8	2	6
Раздзел II. Тэхналогія дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва			
<i>Тэма 1.</i> Матэрыялы, прылады працы і абсталяванне ў розных відах дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва	8	4	4
<i>Тэма 2.</i> Асноўныя прыёмы работы ў розных відах дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва	50	4	38
Раздзел III. Сучаснае дэкаратыўна-прыкладное мастацтва. Разнастайнасць відаў і сферы выкарыстання			
<i>Тэма 1.</i> Спецыфіка выкарыстання выразных сродкаў у розных відах дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва	16	12	12
<i>Тэма 2.</i> Мастацкае праектаванне твора дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва	24	6	18
<i>Тэма 3.</i> Выкарыстанне прадметаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва ў сучасным інтэр'еры	28	6	22
Разам...	146	40	106

ЗМЕСТ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Уводзіны

Мэты і задачы вучэбнай дысцыпліны. Асноўныя паняцці. Прадмет вывучэння.

Сучаснае і традыцыйнае дэкаратыўна-прыкладное мастацтва, сувязь з іншымі відамі пластычных мастацтваў.

Разнастайнасць тэхнікі і выкарыстоўваемых матэрыялаў: ткацтва, габелен, вышыўка, роспіс тканін (батык), саломалляценне, ганчарства.

Структура курса. Характарыстыка асноўных раздзелаў. Асноўныя формы і метады аўдыторнай і самастойнай работы. Формы кантролю.

Раздзел I. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва, асаблівасці развіцця ў свеце і ў Беларусі

Тэма 1. Агляд развіцця дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Промыслы і рамёствы ў Беларусі

Мастацка-эстэтычны і функцыянальна-ўтылітарны бакі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Асаблівасці развіцця дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, залежнасць ад узроўню матэрыяльнай культуры (тэхналогіі), побытавага ўкладу, класавых, этнічных і сацыяльных фактараў.

Класіфікацыя відаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва па практычным прызначэнні (тканіны, посуд, мэбля, адзенне, упрыгожванні і г. д.), па матэрыяле (метал, кераміка, дрэва, тэкстыль, лаза і г. д.), па тэхніцы выканання (разьба, роспіс, вышыўка, чаканка і г. д.).

Формы развіцця народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва (аўтэнтычная, стыхійны промысел, адзінкавыя майстры, фабрыкі мастацкіх вырабаў). Народныя промыслы і рамёствы ў Беларусі, шырыня распаўсюджвання, асаблівасці развіцця.

Функцыі народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва (практычная, эстэтычная, пазнавальна-камунікатыўная, абарогавая, этычная, экалагічная), яго мастацкія прынцыпы: сінкрэтызм, традыцыйнасць, калектыўнасць. Рэгіянальная і лакальная спецыфіка народнага прыкладнага мастацтва.

Тэма 2. Вырабы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва

Адметныя рысы вырабаў народнага мастацтва: адлюстраванне ўяўленняў аб структуры і арганізацыі свету, высокая змястоўнасць вобразоў, эстэтыка матэрыялу, рацыянальнасць формы.

Разнастайнасць асартыменту традыцыйных вырабаў народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Падзел у залежнасці ад прызначэння, сыравіны, тэхнікі выканання. Выдзяленне вырабаў побытавых і абрадавых, уплыў на формаўтварэнне і развіццё тэхнікі выканання.

Вырабы сучаснага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, пашырэнне асартыменту, выкарыстоўваемых матэрыялаў і тэхнікі.

Тэма 3. Дэкор і колер у дэкаратыўна-прыкладным мастацтве

Арнамент – адбітак эпохі. Універсальныя геаметрычныя матывы і сімвалы (круг, крыж, квадрат, свастыка, спіраль, канцэнтрычныя кругі, хваля, меандр, пляцёнка, валюта). Сусветнае дрэва – універсальны вобраз пабудовы свету. Універсальныя кампазіцыі: лінейная, шахматная, кругавая.

Віды арнаменту (геаметрычны, раслінны, каліграфічны, заморфны, пейзажны, рэчавы, астральны, антрапаморфны, арнітаморфны, сімвалічны, тэраталагічны, геральдычны); спецыфічныя характарыстыкі арнаменту беларускага народнага мастацтва.

Асаблівасці ўжывання колеру ў розных відах беларускага народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

Колер і разнастайнасць дэкару ў сучасным дэкаратыўна-прыкладным мастацтве.

Раздзел II. Тэхналогія дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва

Тэма 1. Матэрыялы, прылады працы і абсталяванне ў розных відах дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва

Віды дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва па матэрыялах і спосабах іх апрацоўкі.

Традыцыйная сыравіна ў розных відах народнага прыкладнога мастацтва, яе прыроднасць; асаблівасці нарыхтоўкі і захавання.

Падрыхтоўка матэрыялаў да працы. Пластычныя якасці матэрыялаў, тэхналогія іх апрацоўкі.

Абсталяванне і патрабаванні да яго. Дапаможныя матэрыялы і прылады працы.

Сучасныя матэрыялы, іх якасныя і мастацка-пластычныя характарыстыкі. Пашырэнне базы выкарыстоўваемага абсталявання, інструментаў і дапаможных матэрыялаў.

Тэма 2. Асноўныя прыёмы работы ў розных відах дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва

Разнастайнасць прыёмаў работы з матэрыялам у розных відах дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

Народныя мастацка-рамесніцкія традыцыі: рацыянальныя прыёмы работы, улік якасцей матэрыялу і прызначэння вырабу, падбор прылад, паслядоўнасць выканання рабочых аперацый; ацэнка якасці вырабу.

Узбагачэнне традыцыйных канструктыўна-пластычных прыёмаў народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

Прыёмы работы ў сучасным дэкаратыўна-прыкладным мастацтве; іх разнастайнасць і шырокія магчымасці для вырашэння мастацка-вобразных задач.

Этапы работы над вырабам: падрыхтоўка матэрыялаў, абсталявання, прылад; арганізацыя рабочага месца; выкананне пробнага ўзору, аналіз падбору тэхнікі і прыёмаў выканання; пераход да паэтапнай работы над вырабам. Прыёмы апрацоўкі і афармлення твора. Аналіз якасці работы.

Тэхніка бяспекі.

Раздел III. Сучаснае дэкаратыўна-прыкладное мастацтва. Разнастайнасць відаў і сферы выкарыстання

Тэма 1. Спецыфіка выкарыстання выразных сродкаў у розных відах дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва

Развіццё відаў і жанраў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Выяўленчыя і выразныя сродкі ў сучасным дэкаратыўна-прыкладным мастацтве: агульнае і фрагментарнае, прапорцыі і машаб элементаў, рытм, кантраст і нюанс, колер, дэкор.

Паняцце мастацкага стылю, яго праявы ў формаўтварэнні, дэкоры, колеры. Стылявое адзінства – патрабаванне да мастацкага твора. Паняцце мастацкага вобраза.

Выкарыстанне стылізацыі ў дэкаратыўна-прыкладным мастацтве. Свабоднае валоданне прыёмамі дэкаратыўнай стылізацыі: ад рэалістычнага да дэкаратыўна-абагуленага вобраза, метады мастацкага абагульнення – выяўленчае і невыяўленчае. Разнастайнасць насычэння твора дэкаратыўнымі элементамі, асаблівасці распрацоўкі дэталей і выразнасць візуальнага вобраза.

Назапашванне мастацкага матэрыялу праз сістэматычнае назіранне і аналіз мастацкага жыцця, знаёмства з творчымі знаходкамі народных майстроў, прафесійных мастакоў, якія працуюць у галіне народнага мастацтва.

Вывучэнне традыцыйнага народнага мастацтва, арнаментальных узораў беларускага народнага тэкстылю, керамікі і саломалляцтва, іх надзвычайна разнастайнасць матываў, асаблівасці ўвасаблення рэальных ці ўяўных вобразаў.

Асартымент традыцыйных вырабаў.

Капіраванне – адзін з прыёмаў вывучэння стылістыкі і тэхналогіі народнага і сучаснага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэма 2. Мастацкае праектаванне твора дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва

Выразныя сродкі і іх выкарыстанне ў кампазіцыі твора дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Пабудова модульных сістэм, дынаміка і статыка ў кампазіцыі.

Візуалізацыя мастацкай ідэі ў пластычны вобраз. Стылявое адзінства частак. Пытанні арганізацыі плоскасці, аб'ёму, узаемадзеяння розных пластычных і колеравых сродкаў.

Выкарыстанне кампазіцыйных схем пабудовы вырабаў народнага мастацтва, колеру і дэкару ў сучаснай практыцы стварэння дэкаратыўна-прыкладнага твора. Зварот да народнай арнаментальнай базы. Вобразны строй традыцыйнага мастацтва беларусаў: вобразы ўраджаю і ўрадлівасці, маці-зямлі, свят, кветак, каханьня.

Тэма 3. Выкарыстанне прадметаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва ў сучасным інтэр'еры

Грамадскі інтэр'ер, яго аздабленне творамі дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Структурны аналіз, узаемаўплыў мастацкага твора і архітэктурнага асяроддзя. Узаемнае ўзбагачэнне і выразнасць мастацкага ансамбля. Вобразна-эмацыянальны змест твора, функцыянальнасць і гарманічнае суіснаванне мастацкага твора і архітэктурнага асяроддзя.

Асэнсаванае ўключэнне твора дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва ў архітэктурнае асяроддзе. Узаемадзеянне твора дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва і інтэр'ера. Пытанні камернасці і манументальнасці.

Выкарыстанне здабыткаў матэрыяльнай і духоўнай культуры Беларусі ў сучасным дэкаратыўна-прыкладным мастацтве, формы іх існавання (аўтэнтыка, рэканструкцыя, рэстаўрацыя, інтэрпрэтацыя).

Распрацоўка твора дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва для інтэр'ера грамадскага прызначэння. Вобразнае рашэнне, распрацоўка дэталю і выразнасць візуальнага вобраза. Колеравае і эмацыянальна-вобразнае рашэнне работы.

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. *Говор, В.* Художественные ремесла и промыслы Белоруссии / В. Говор, Е. Сахута. – Минск : Навука і тэхніка, 1988. – 270 с.
2. *Кацер, М. С.* Народно-прикладное искусство Белоруссии / М. С. Кацер. – Минск : Выш. шк., 1972. – 176 с.
3. *Моран, А.* История декоративно-прикладного искусства : от древних времен до наших дней / А. Моран. – М. : Искусство, 1982. – 577 с.
4. *Основы художественного ремесла.* Вышивка. Кружево. Художественное ткачество. Ручное ковроделие. Художественная роспись тканей : практ. пособие для руководителей школьных кружков / ред. В. А. Барадулина, О. В. Танкус. – М. : Просвещение, 1978. – 255 с.
5. *Этнаграфія Беларусі : энцыклапедыя* / пад рэд. І. П. Шамякіна [і інш.]. – Мінск : БелСЭ, 1989. – 575 с.

Дадатковая

1. *Дамнянкова, Л. У.* Мастацкі роспіс тканін : дапам. для студэнтаў маст.-графіч. фак-та / Л. У. Дамнянкова ; Віцеб. дзярж. пед. ін-т. – Віцебск, 1994. – 29 с.
2. *Курилович, А. Н.* Белорусское народное ткачество / А. Н. Курилович. – Минск : Наука и техника, 1981. – 119 с.
3. *Лобачевская, О. А.* Возьми простую соломку / О. А. Лобачевская, Н. М. Кузнецова. – Минск : Полымя, 1988. – 142 с.
4. *Милоченков, С. А.* Белорусское народное гончарство / С. А. Милоченков. – Минск : Наука и техника, 1984. – 160 с.
5. *Селивончик, В. И.* Возрождение ремесла: практ. пособие по ручному узорному ткачеству / В. И. Селивончик, М. Н. Винникова. – Минск : Полымя, 1993. – 144 с.
6. *Фадзеева, В. Я.* Беларуская народная вышыўка / В. Я. Фадзеева. – Мінск : Навука і тэхніка, 1991. – 199 с.

Вучэбнае выданне

ДЭКАРАТЫЎНА-ПРЫКЛАДНОЕ МАСТАЦТВА

*Вучэбная праграма
на спецыяльнасці 1-15 02 01 Дэкаратыўна-прыкладное
мастацтва (на напрамках), напрамку спецыяльнасці
1-15 02 01-07 Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва
(рэстаўрацыя вырабаў)*

Карэктар В. Б. Кудласевіч
Тэхнічны рэдактар А. У. Гіцкая

Падпісана ў друк 2012. Фармат 60x84¹/₁₆.
Папера пісчая № 2. Рызаграфія.
Ум. друк. арк. 0,70. Ул.-выд. арк. 0,39. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
УА «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».
ЛІ № 02330/0003939 ад 19.05.2011.
Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.